

*Tetiana Stepanova,
Doctor of Pedagogy, professor, Dean of the Department of Child Development,
Mykolaiv National University named after V. O. Sukhomlynskyi,
4, Nikolska Str., Mykolaiv, Ukraine*

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' PROFESSIONAL SPEECH CULTURE FORMATION

The essence of the concepts of "future preschool teachers' speech culture", "future preschool teachers' professional speech culture", "professional language behavior of preschool teachers" is revealed. Speech culture of future preschool teachers is considered as their competence in oral and written professional language (emphasis, words use, use of verbal and non-verbal means of expression, mastery of elocution elements: voice, diction, articulation, breath); speech expressiveness (voice timbre, diction, lamprophony, use of different figures of speech, phraseological units, etc.). Professional speech culture of future preschool teachers is understood as abilities and skills of speech culture in professional speech situations at a preschool educational institution. Future preschool teachers' professional speech culture is also considered as professional communication with colleagues, children and their parents; using elements of professional speech culture, as well as verbal and non-verbal means of expressiveness in different situations at work. It is a process of integrating the obtained theoretical knowledge, abilities and skills of speech, considering the specifics of professional speech culture of teachers in the process of communicating at a preschool educational institution. The pedagogical conditions of forming professional speech culture of future preschool teachers are the following: provision of positive motivation of future preschool teachers to master professional speech culture; immersion of future preschool teachers into active professional speech activity; communicative and speech support of the educational process. Provision of positive motivation is achieved by means of increasing students' interest to their future occupation; understanding the dependence of preschoolers' speech culture on the level of preschool teachers' one. Immersion into active professional speech activity is achieved during in-door classes and students' self-studying. Communicative and speech support of future preschool teachers' speech culture formation provides the process of their communicative development, orientation of their professional speech activity at preschool children.

Keywords: speech culture, professional speech culture, professional speech activity, pedagogical conditions.

Подано до редакції 03.09.2015

УДК: 378.018.043

*Ганна Миколаївна Тимченко,
кандидат біологічних наук, доцент,
директор Центру електронного навчання,
Наталія Ігорівна Бережна,
методист Центру електронного навчання,
Людмила Олександрівна Іваненко,
кандидат біологічних наук, начальник навчальної частини,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи, 6, м. Харків, Україна*

РОЗРОБКА СИСТЕМИ АВТОМАТИЗОВАНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В СИСТЕМІ MOODLE

У статті розглядається питання розробки систем автоматизованого контролю знань у вигляді тестів із використанням системи Moodle. Використання тестових систем перевірки знань студентів класичного університету дає можливість зекономити час викладача на перевірку робіт, а систематичний контроль над рівнем виконання завдань стимулює у студентів підвищення якості навчання за рахунок посилення акценту на вирішення складних завдань під час самостійної роботи.

Ключові слова: автоматизований контроль знань, тестові системи, форми контролю знань студентів, система Moodle, класичний університет.

Постановка проблеми. Швидкий розвиток сучасного суспільства, його інформаційно-технологічної бази сприяли удосконаленню комп'ютерної техніки, технологій програмування та, як наслідок, появі нових засобів зв'язку, розвитку й застосуванню нових інформаційно-комунікаційних технологій та засобів навчання в навчально-виховному процесі. Сьогодні віртуальне середовище нівелює такі поняття, як кордони, та надає можливість

навчатися дистанційно за допомогою сучасних засобів надання й отримання інформації.

Аналіз останніх досліджень. Останні дослідження щодо реалізації e-learning проектів у межах системи самоосвіти України та західних країн показали [2, с. 6], що в майбутньому необхідно, по-перше, звернути увагу на ефективне в дидактичному аспекті використання інформаційних технологій на базі системного підходу, а саме: застосування програмного

забезпечення, створеного з урахуванням навчального змісту та орієнтованого на цілі навчання, останні досягнення педагогіки та психології. Одним із ключових чинників у самоосвіті з використанням e-learning виступає мотивація до навчання [2, с. 3]. Саме тому перед ВНЗ постає важливе завдання створення навчального середовища, яке б спонукало студентів до зацікавленості в самостійному отриманні нових знань.

Мета статті – розглянути систему автоматизованого контролю знань для студентів класичного університету в системі Moodle.

Виклад основного матеріалу. Дистанційна освіта в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна впроваджується в практику денної та заочної форм навчання з 2012 р. За цей час Центр електронного навчання поповнив свій банк web-ресурсів на 705 навчальних курсів, за якими активно навчається близько 2000 студентів університету на 12 факультетах. Викладачі університету використовують платформу Moodle для викладання не лише нормативних дисциплін, але й дисциплін професійної та практичної підготовки на денній та заочній формах навчання. Сьогодні Центр електронного навчання здійснює підвищення кваліфікації та стажування співробітників, педагогічних та науково-педагогічних працівників університету, а також забезпечує підготовку фахівців із вищою освітою, використовуючи очну та заочну (дистанційну) форми навчання та електронні освітні технології шляхом:

- поточної координації робіт із розвитку дистанційної освіти в університеті, зокрема розроблення нормативно-правових документів щодо впровадження і діяльності системи дистанційної освіти, наукових основ дистанційного навчання, у тому числі технологій дистанційного навчання і його науково-методичного, системно-технічного, кадрового та матеріально-технічного забезпечення, а також розроблення критеріїв, засобів і систем контролю якості дистанційного навчання;

- здійснення освітньої діяльності за технологіями дистанційного навчання, у тому числі за спеціальностями, для яких дистанційні курси розроблені та пройшли ліцензування;

- апробації нових дистанційних курсів, що пропонуються різними розробниками (кафедрами та окремими викладачами) в умовах реального навчального процесу;

- консультаційної підтримки діяльності кафедр, структурних підрозділів і викладачів університету, установ та організацій щодо розробки та впровадження ними в освітній процес технологій дистанційного навчання або їх окремих елементів;

- створення банку атестованих Центром дистанційних курсів;

- перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів із технологій дистанційного навчання на університетському та регіональному рівні;

- апробації та впровадження новітніх методик організації навчального процесу за дистанційною формою та технологіями дистанційного навчання;

- розробки та впровадження дидактичного та методичного забезпечення дистанційних курсів, а також створення цих курсів за визначеними напрямками підготовки фахівців із вищою освітою в межах ліцензії університету.

Невід'ємною складовою якості освіти на сьогодні залишається контроль знань студентів, від його правильної організації залежить ефективність управління навчально-виховним процесом та якість підготовки фахівців у системі вищої освіти. Мета контролю – визначити якість засвоєння навчального матеріалу, ступеня відповідності сформованих умінь та навичок меті та завданням навчання з певної навчальної дисципліни. У процесі контролю формується відповідальне ставлення студентів до навчального матеріалу, встановлюється ефективність методики викладання. Завдяки контролю між викладачем і студентом встановлюється «зворотний зв'язок», який дозволяє оцінювати динаміку засвоєння навчального матеріалу, дійсний рівень володіння системою знань, умінь і навичок на основі їх аналізу вносити відповідні корективи в організацію навчального процесу.

Контроль знань студентів є одним із основних елементів оцінки якості освіти, однак сучасний підхід щодо оцінки результатів у системі вищої освіти став більш критичним – підходи та вибір критеріїв оцінки стали більш ретельними. Результати оцінювання знань повинні бути: по-перше, «валідні», тобто чітко відповідати програмам викладання; по-друге, жорстко об'єктивними та стабільними, тобто не схильними до змін, незалежними від часу або від характеру екзамену, а також доступними. Класичні усні іспити наприкінці вивчення дисципліни в класичному університеті практично більше не існують, оскільки вони розглядаються як певні доповнення до постійного контролю за діяльністю студентів. У багатьох випадках постійний контроль також доповнюється такими формами, як тести, індивідуальні завдання.

Сьогодні в психологічній і особливо педагогічній літературі [1; 4] можна зустріти поняття «оцінка» та «відмітка» як тотожні. Однак розмежування цих понять вкрай важливо для більш глибокого розуміння психолого-педагогічних, дидактичних і виховних аспектів оціночної діяльності педагогів.

Оцінка є одним із дієвих засобів стимулювання навчання, позитивної мотивації, впливу на особистість, що знаходяться в розпорядженні педагога. Саме під впливом об'єктивного оцінювання у студентів створюється адекватна самооцінка, критичне ставлення до своїх успіхів. Тому значущість оцінки, різноманітність її функцій вимагають пошуку таких показників, які б відображали всі сторони навчальної діяльності студентів і забезпечували їх виявлення. З цієї точки зору, нині діюча система оцінювання знань у відповідності до вимог Болонського процесу потребує

перегляду з метою підвищення її діагностичної значущості та об'єктивності.

Оцінка (бал) є результатом процесу оцінювання, діяльності або дії оцінювання, їх умовно-формальним відображенням. Ототожнення оцінки та відмітки з психологічної точки зору буде рівнозначна ототожненню процесу рішення задачі його результату. На основі оцінки може з'явитися відмітка як її формально-логічний результат. Але, крім того, оцінка є педагогічним стимулом, що поєднує в собі властивості заохочення та покарання: добра оцінка є заохоченням, а погана – покаранням [1; 5].

У навчально-виховному процесі можна говорити про різницю парціальних (часткових) оцінок та оцінку успішності, яка найбільш повно й об'єктивно відбиває рівень засвоєння навчальної дисципліни взагалі.

Парціальні оцінки виступають у формі окремих оціночних звернень та оцінних впливів педагога на студентів під час опитування, хоча й не являють собою кваліфікацію успішності студента взагалі. Парціальна оцінка генетично передує поточному обліку успішності в його фіксованому вигляді (тобто у вигляді відмітки), входячи в нього як необхідна складова частина. На відміну від формального (у вигляді бала) характеру позначки, оцінка може бути дана у формі розгорнутих вербальних суджень, які пояснюють для студента сенс отриманої «згорнутої» оцінки – відмітки.

Виховний ефект оцінки буде значно вищим, якщо студентам стануть зрозумілі вимоги навчання з певних дисциплін, тому в системі Moodle, яку активно використовують в своїй роботі викладачі університету, в сценарії курсу приписані всі необхідні вимоги до навчання.

У залежності від функцій, які виконує контроль в системі Moodle під час викладання дисциплін для студентів університету, можна виділити попередній, поточний і підсумковий контроль, які розглядаються як засоби контролю за рівнем (якістю) засвоєння навчального матеріалу з відповідних дисциплін. Успіх вивчення будь-якої теми (розділу або курсу) залежить від ступеня засвоєння тих понять, термінів, положень тощо, які вивчалися на попередніх етапах навчання [4; 6]. Якщо інформації про це у педагога немає, то він позбавлений можливості проектування та управління в навчальному процесі, вибору оптимального варіанту траєкторії навчання.

Необхідну інформацію в системі Moodle педагоги можуть отримати, застосовуючи пропедевтичне діагностування – попередній контроль (облік) знань, який необхідний ще й для того, щоб зафіксувати (зробити зріз) вихідний рівень навчання. Порівняння вихідного початкового рівня навчання з кінцевим (досягнутим) дозволяє виміряти «приріст» знань, ступінь сформованості умінь і навичок, аналізувати динаміку та ефективність дидактичного процесу, а також зробити об'єктивні висновки про «внесок» в загальний рівень знань студентів, оцінити ефективність педагогічної праці та професіоналізм (майстерність) педагога. Переважно цю функцію виконують розроблені викладачами пакети тестових систем автоматизованого контролю знань,

які ефективно використовуються в якості системи оцінювання знань студентів на початковому, поточному та прикінцевому контролі знань. Поточний контроль є необхідним елементом для діагностування перебігу дидактичного процесу, виявлення його динаміки, зіставлення реально досягнутих результатів на окремих етапах навчання та порівняння результатів із запроєктованими [4; 6]. Тестові завдання для поточного контролю (їх кількість зазвичай не перевищує 10-12) формуються так, щоб охопити найважливіші елементи знань, умінь і навичок; після завершення роботи обов'язково аналізуються допущені помилки.

Однак студент повинен розвивати особистісні якості, творчі здібності, висловлювати власну думку, що неможливо зробити, використовуючи лише тестові системи знань. Тому практична значущість використання системи Moodle в якості поточного контролю полягає у використанні зворотного зв'язку студентів із викладачами та студентів зі студентами, що активно реалізується під час використання форумів із певних розділів курсу. Зворотний зв'язок повинен нести відомості не лише про правильність чи неправильність кінцевого результату, але й давати можливість здійснювати контроль за ходом процесу навчання, слідкувати за активністю та зацікавленістю студентами певними навчальними питаннями.

У ході вивчення курсу «Безпека життєдіяльності» з метою залучення студентів до проблеми ВІЛ/СНІДу було створено форум, який дав можливість студентам активно брати участь у пошуку нової інформації та фактів із питань цієї проблематики, використовуючи інформаційні ресурси всього інтернет-простору, а також створити свій інформаційний ресурс у вигляді навчального тематичного форуму, до якого є доступ у всіх учасників. Участь у форумі передбачала можливість отримання балів в якості поточного контролю і давала змогу здійснити самоконтроль та визначити об'єктивність оцінки у зв'язку з прозорістю отриманих балів. Головним позитивним моментом слід відзначити той факт, що 76 % студентів, які приймали активну участь у форумі здали залік на позитивну оцінку [7].

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Навчальна діяльність в сучасних умовах є полімотивованою, що передбачає пошук і варіювання стимулів діяльності для кожного студента, включення в їх число не лише навчальних, але й моральних, індивідуальних, соціально-психологічних та інших можливих стимулів, які позитивно впливають як на засвоєння необхідного рівня знань, умінь та навичок, а також на надбання певних виховних та загальнорозвиваючих навичок, які необхідні людині в сучасному суспільстві.

Таким чином, інноваційні моделі електронного навчання радикально змінюють усю систему традиційної вищої освіти й виводять її на рівень віртуального університету, в якому студенти зустрічаються з викладачем або один з одним незалежно від того, на якій відстані вони перебувають, використовуючи електронні засоби комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : [навч. посіб.] / Н. П. Волкова. – К. : «Академія», 2006. – 255 с.
2. Ноздріна Л. В. Исследование результатов e-learning проектов в высшей школе Украины / Л. В. Ноздріна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ifets.ieee.org/russian/depositary>.
3. Лобанов Ю. И. Самообразование в открытой сетевой информационной сфере / Ю. И. Лобанов, О. А. Ильченко // Высшее образование в России. – 2009. №8. – С. 99-103.
4. Педагогіка и психология высшей школы: [уч. пос.] / Под ред. М. В. Буланова-Топоркова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 544 с.
5. Тимченко Г. М. Методика викладання дистанційного курсу БЖД для студентів класичного уні-

верситету / Г. М. Тимченко, А. М. Тимченко // Матеріали науково-практичного інтернет-семінару «Культура безпеки та цивільний захист в сучасних реаліях України», (м. Ірпінь, 20 травня 2015 р.) – С. 109-113.

6. Тимченко Г. М. Система оцінювання знань по БЖД студентів класического університету в системі MOODLE / Г. М. Тимченко // Збірник науково-методичних праць I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Дистанційне навчання – старт із сьогодні в майбутнє» (Харків, 14-15 травня 2015 р.) – С. 183-187.

7. Тимченко Г. М. Формування знань у студентів класического університету за умов вдосконалення форм аудиторної та самостійної роботи з БЖД / Г. М. Тимченко, А. М. Тимченко // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. – №43, 2014. – С. 214-227.

REFERENCES

1. Volkova, N. P. (2006). *Profesiino-pedahohichna komunikatsiia [Professional and pedagogical communication]*. Kyiv: Akademiia [in Ukrainian].
2. Nozdrina, L. V. *Issledovanie rezultatov e-learning proektov v vysshey shkole Ukrainy [Studying the results of e-learning projects in higher education of Ukraine]*. Retrieved from: <http://ifets.ieee.org/russian/depositary> [in Russian].
3. Lobanov, Yu. I., & Ilchenko, O. A. (2009). *Samooobrazovanie v otkrytoy setevoy informatsionnoy sfere [Self-education in the open network information sphere]*. *Vysshee obrazovanie v Rossii – Higher education in Russia*, 8, 99-103[in Russian].
4. Bulankov-Toporkov, M. V. (2002). *Pedagogika i psikhologiya vysshey shkoly [Pedagogy and psychology of higher education]*. Rostov-on-Don: Feniks [in Russian].
5. Timchenko, H. M., & Timchenko, A. M. (2015). *Metodyka vykladannia dystantsiinoho kursu BZhD dlia studentiv klasychnoho universytetu [Methods of teaching remote course of Life Safety for students of classical universities]*. *Materialy naukovo-praktychnoho internet-seminaru «Kultura bezpeky ta tsyvilnyi zakhyst v suchas-*

nykh realiakh Ukrainy» - Proceedings of scientific and practical online seminar “Culture of safety and civil protection in modern reality of Ukraine”. (pp. 109-113) [in Ukrainian].

6. Timchenko, H. M. (2015). *Sistema otsenivaniya znaniy po BZhD studentov klassicheskogo universiteta v sisteme MOODLE [Knowledge assessment system in Life Safety for students of classical universities in MOODLE system]*. *Zbirnyk naukovo-metodychnykh prats I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Dystantsiine navchannia – start iz sohodennia v maibutnie» - Collection of scientific papers of the 1st All-Ukrainian scientific and practical conference “Distance learning: starting from today into the future”*. (pp. 183-187) [in Russian].

7. Timchenko, H. M., & Timchenko, A. M. (2014). *Formuvannia znan u studentiv klasychnoho universytetu za umov vdoskonalennia form audytornoї ta samostiinoї roboty z BZhD [Forming students’ knowledge under conditions of improving the forms of class- and self-guided work in Life Safety]*. *Zasoby navchalnoi ta naukovodoslidnoi roboty – Methods of educational research work 3*, 214-227 [in Ukrainian].

Анна Николаевна Тимченко,
кандидат биологических наук, доцент,
директор Центра электронного обучения,
Наталья Игоревна Бережная,
методист Центра электронного обучения,
Людмила Алексеевна Иваненко,
кандидат биологических наук, начальник учебной части,
Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина,
пл. Свободы, 6, г. Харьков, Украина

РАЗРАБОТКА СИСТЕМЫ АВТОМАТИЗИРОВАННОГО КОНТРОЛЯ ЗНАНИЙ ДЛЯ СТУДЕНТОВ КЛАССИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА В СИСТЕМЕ MOODLE

Внедрение новых информационных и коммуникационных технологий во все сферы деятельности учебных заведений во многом предопределило значительные изменения в традиционных подходах к образовательному процессу. В настоящее время во всем мире на первый план в образовании выходит применение технологий e-learning. В последние годы все чаще отмечается снижение эффективности традиционного обучения как на уровне средней школы, так и на уровне ВУЗа, проявляющееся в авторитарности педагогических требований; в учении, слабо связанном с потребностями обучающегося, его индивидуальными ресурсами. Жесткая регламентация деятельности обучающихся на занятиях, принудительность обучающих процедур зачастую приводит к непониманию студентами целей своих

действий, к отсутствию осознания необходимости изучаемого материала и его практической значимости. Основной проблемой современного образования является отсутствие четкого контроля качества усвоения материала. Одним из перспективных направлений для решения этого вопроса остается разработка систем автоматизированного контроля знаний в виде тестов. Использование тестовых систем проверки знаний студентов классического университета дает возможность экономии времени преподавателя на проверку работ, а систематический контроль над уровнем выполнения заданий стимулирует у студентов повышение качества обучения за счет усиления акцента на решение сложных задач во время самостоятельной работы. Технически программированный контроль знаний в системе Moodle дает возможность не только оценить уровень знаний, но и получить оценку уровня усвоения учебного материала при текущем и итоговом контроле знаний. Подобная технология позволила совершить качественный скачок в осуществлении обратной связи между преподавателем и студентом. Программированный контроль знаний, состоящий из 10-12 вопросов, проводится за очень короткий срок – от 5 до 10 минут, и при этом преподаватель может получить полноценную информацию об усвоении пройденного материала всей учебной группой одновременно. Кроме того, техническая реализация программированного контроля позволяет полностью избежать списывания, давая возможность предложить каждому студенту свой вариант задания. Недостатком программированного контроля является его высокая трудоемкость при создании программированных тестов, но в связи с использованием автоматической системы проверки знаний время на оценивание сводится к минимуму.

Ключевые слова: автоматизированный контроль знаний, тестовые системы, формы контроля знаний студентов, система Moodle, классический университет.

Hanna Tymchenko,
PhD (Candidate of Biological Sciences), associate professor,
director of E-learning Centre,
Natalia Berezhna,
resource teacher of E-learning Centre,
Liudmyla Ivanenko,
PhD (Candidate of Biological Sciences), head of the Instruction Unit,
V. N. Karazin Kharkiv National University,
6, Maidan Svobody, Kharkiv, Ukraine

CREATING AUTOMATED SYSTEM OF KNOWLEDGE ASSESSMENT FOR CLASSICAL UNIVERSITY STUDENTS IN MOODLE SYSTEM

The introduction of new information and communication technologies into all spheres of educational institutions activity is mostly responsible for significant changes in the traditional approaches to the educational process. At the present time the use of e-learning technologies comes to the fore in education all over the world. In the recent years, the decrease in the effectiveness of traditional teaching has been observed, both at secondary schools and higher educational institutions, which is manifested in authoritativeness of pedagogical requirements as well as in education which has nothing to do with the needs of a student and his/her individual resources. Strict regulation of students' activity in the classroom and compulsory training often lead to the situations when students do not understand their goals, they do not realize the relevance of the studied material and its practical significance. The main problem of modern education is the lack of clear monitoring of knowledge acquisition. One promising direction of solving this problem is the development of automated system of knowledge assessment in tests. Using the automated test system of knowledge assessment for classical university students saves teacher's time to check student's works. And systematic monitoring of tasks performance stimulates students to improve the quality of studying by performing more complicated tasks during self-guided work. Technically programmed knowledge assessment in LMS Moodle provides an opportunity not only to assess the level of knowledge, but also estimate the level of mastering learning material in current and final check. This technology allowed to make a qualitative leap in the organization of feedback between teacher and student. Programmed knowledge assessment consisting of 10-12 questions can be carried out within a very short period of time – from 5 to 10 minutes. At the same time teacher can get total information about mastering the material studied at once for the entire group. Moreover, technical realization of programmed check prevents cheating by making up different variants of assignments for each student. The disadvantage of the programmed check is high labor-intensity in developing the programmed tests, but the use of the automated checking system allows to reduce to a minimum the time of assessment.

Keywords: automated knowledge assessment, test systems, forms of students' knowledge assessment, Moodle system, classical university.

Подано до редакції 03.09.2015